

NABÍDKA PŘEDMĚTŮ (2025/2026):

Úvod do duchovního života (Mgr. Marta Cincialová, Th.D.)

Předmět si klade za cíl uvést účastníky kurzu do duchovního života, předpokládá víru a náboženskou zkušenost nebo alespoň vážný zájem o spiritualitu a je doporučen především těm, kdo chtějí svou křesťanskou zkušenost prohloubit.

Témata: Člověk jako Boží obraz – křesť. antropologie, hřích, milost, přirozenost. Teologální ctnosti. Zákonitosti a fáze duch. vývoje, modely duch. cesty v dějinách křesť. spirituality. Křesťanská zralost. Modlitba - zákl. formy a vývoj modlitby, lectio divina, meditace křesťanská a nekřesťanská. Křesťanská askeze a její smysl, nesprávné pojetí askeze a falešné představy o Bohu. Duchovní rozlišování, smysl pokušení, vášně a neřesti. Přirozené ctnosti. Povolání ke svatosti a osobní povolání. Prostředky duchovního života, překážky na duchovní cestě.

Úvod do studia Bible (ThDr. Lucia Hidvéghyová, Ph.D.)

Účastníkům kurzu se dostane uceleného uvedení do historických knih Starého zákona s důrazem na strukturu, vznik a teologické myšlenky jednotlivých spisů.

Pentateuch a historické knihy SZ (Mgr. Stanislav Pacner, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní přehled o prostředí, ve kterém vznikaly biblické texty, o náboženské tradici Izraele, o procesu vzniku biblických knih a o dějinách předávání biblických textů. Seznámí se s hlavními věroučnými traktáty o Písmu, tj. s problematikou jeho kánonu, inspirace a pravdivosti. Získají přehled o dějinách a pravidlech výkladu bible i o hlavních církevních dokumentech pojednávajících o Písmu svatém.

Témata: obsah, stavba, okolnosti vzniku a hlavní teologické myšlenky Pentateuchu; dále knih Jozue, Soudců, Rút, Samuelových, Královských, Paralipomenon, Ezdráš, Nehemjáš, Ester, Tobíáš, Judit a Makabejských.

Prorocká a mudroslovná literatura SZ (doc. RNDr. Ivana Vlková, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní orientaci v prorocké a mudroslovné literatuře Starého zákona a schopnost vnímat specifický charakter jednotlivých knih.

Témata: "Prorocký fenomén" v kultuře starověkého Blízkého východu, jeho specifika v biblické literatuře, situace izraelského národa v době, kdy vznikají jednotlivé prorocké a mudroslovnými knihy Starého zákona, prorocké knihy Starého zákona, srovnání biblické mudroslovné literatury s mudroslovnou literaturou okolních kultur, mudroslovné a poetické knihy Starého zákona.

Nový zákon I (doc. Dr. Petr Mareček, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní znalosti o utváření novozákonního kánonu a o předávání a uchovávání textu Nového zákona, získají schopnosti objasnit okolnosti vzniku probíraných novozákonních knih a popsat jejich specifické literární a teologické charakteristiky.

Témata: Pojem Nového zákona, utváření novozákonního kánonu. Dějiny novozákonního kánonu, text Nového zákona: nejdůležitější rukopisy řeckého textu; staré překlady; textová kritika, Seznámení s politickým a náboženským pozadím novozákonní doby, Podrobný úvod do všech čtyř novozákonních evangelií a Skutků apoštolů: okolnosti vzniku, literární charakteristiky, obsah a členění, teologie.

Nový zákon II (doc. Dr. Petr Mareček, Th.D.)

Účastníci kurzu získají základní znalosti o okolnostech vzniku probíraných novozákonních knih. Účastníci kurzu získají také schopnosti popsat specifické literární a teologické charakteristiky probíraných novozákonních knih.

Témata: Listy Nového zákona, život apoštola Pavla, tzv. protopavlovské listy – přímý autor apoštol Pavel – okolnosti vzniku, literární charakteristiky, členění, obsah, obsah, teologie, tzv. deuteropavlovské listy – Pavlovo jméno v záhlaví těchto listů, avšak jeho autorství je sporné – okolnosti vzniku, literární charakteristiky, obsah a struktura, teologie, List Židům a katolické epištoly (Jak, 1 a 2 Petr, 1–3 Jan, Jud): okolnosti vzniku, literární a teologický charakter, Janovo zjevení: fenomén apokalyptické literatury; okolnosti vzniku, literární a teologický charakter.

Základy liturgiky (doc. Ing. Pavel Kopeček, Th.D.)

Předmět seznámí účastníky kurzu s teologickým pojetím liturgie a zdůrazní její paschální rozměr jako slavení událostí spásy. Vnitřní podstata liturgie je při slavení prezentována a sdílána skrze vnější verbální a neverbální prvky.

Témata: Základní liturgika – pojem liturgie, liturgie jako věda v dějinném kontextu; povaha křesťanské liturgie; liturgie jako komunikační proces, slovo a gesta v liturgii; přírodní prvky v liturgii, liturgické předměty; liturgické shromáždění – osoby a služby v liturgii; liturgie a čas; liturgický prostor; liturgie a umění.

Vybrané kapitoly z dějin filozofie (prof. Martin Cajthaml, Ph.D.)

Přehled hlavních filozofických směrů, nejvýraznějších postav a hlavní myšlenky filozofů jednotlivých historických epoch nabídne kurz Vybrané kapitoly z filozofie. Posluchač získá znalosti dějin filosofie rozsahem a hloubkou srovnatelné se znalostmi absolventa bakalářského studia filozofie na filozofických fakultách v ČR. Bude schopen zasvěceně vykládat hlavní myšlenky filozofů a kriticky reflektovat získané poznatky a interpretovat v jejich světle současné dění.

Témata: Vznik, povaha a vývoj antické filosofie. Iónští přírodní filosofové: Thalés, Anaximandros, Anaximenés, Hérakleitos; Parmenidés a eleaté. Sofisté: Prótagorás, Gorgiás; Sókratés. Platón. Aristotelés. Filosofické školy doby helénismu: stoa, skepticismus, epikurejci. Plótinus a novoplatonismus. Augustin. Přejít mezi starověkem a středověkem: Boethius, Cassiodór, Isidór. Ranná scholastika: Alcuin, Scotus Eriugena, Anselm z Canterbury. Vrcholná scholastika: Albert, Tomáš, Bonaventura, Duns Scotus. Pozdní scholastika: Ockham. Renesance: Bacon, Pico, Ficino, Kusánský, Montaigne. Descartes a racionalismus 17. stol. Britský empirismus: Locke, Berkeley, Hume. Kant. Pokantovská německá klasická filosofie: Fichte, Schelling, Hegel. Poklasická filosofie v 19. stol./scientistická linie: Comte, Mill, Brentano. Poklasická filosofie v 19. stol. iracionalistická linie: Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche.

Patrologie I. a II. (doc. Mgr. et Mgr. Vít Hušek, Th.D., doc Mgr. Jana Plátová, Ph.D.)

Život a dílo církevních otců představí Patrologie I. a II. Kurz nabídne základní orientaci v dějinách starokřesťanské literatury s důrazem na literaturu řeckou a latinskou. Posluchači získají schopnost vnímat specifika myšlení východních i západních teologů prvních století, seznámí se s biografickými daty, literárně historickým rozbořením díla, a především s přínosem jednotlivých autorů pro další vývoj teologického myšlení.

Témata (I.): Představení předmětu, vztah k jiným disciplínám, základní studijní postupy a materiály. Novozákonní apokryfy. Doba „apoštolských otců“. Období apologetů a mučedníků. Období prvních herezí a sporů o ortodoxii. Počátky křesťanských škol. Počátky latinské křesťanské literatury.

Témata (II.): Ariánská kontroverze a Nicejský koncil 325. Kappadočtí otcové a Konstantinopolský koncil 381. Řečtí pastýři, exegeti a asketi 4. století. Latinští pastýři, exegeti a asketi 4. století čili latinská patrologie zlatého věku I. Augustin z Hippo a jeho dědictví čili latinská patrologie zlatého věku II. Teologické spory 5. století, Efezský koncil 431 a Chalcedonský koncil 451. Patristická literatura pozdního období.

Religionistika (doc. Jaroslav Franc, Th.D.)

S vědeckými přístupy ke zkoumání náboženských jevů se seznámí posluchači předmětu Religionistika. Získají základní orientaci v dějinách a metodologii religionistiky, přehled hlavních světových náboženství a porozumí vztahu religionistiky a teologie. Účastníci budou schopni rozlišit náboženské tradice v historii i současnosti a dozví se, jaká je základní charakteristikou novodobé religiozity včetně nových spiritualit. Budou se také orientovat v základní religionistické literatuře.

Témata: Metoda, předmět a stručné dějiny oboru. Vztah religionistiky k dalším vědním disciplínám: o prospěšnosti religionistiky. Systematizace oboru. Historický výzkum a lingvistické zkoumání. Kontextuální výzkum. Fenomenologie náboženství. Aplikovaná hermeneutika. Kognitivní religionistika. Základní typologie světových náboženství. Indická náboženství: dharmická tradice. Buddhismus. Čínská náboženství. Japonská náboženství: šintoismus. Židovství. Islám.

Církevní dějiny starověku a středověku (Mgr. Vít Hlinka, Ph.D.)

Do historických období starověku a středověku zavede posluchače kurz Církevní dějiny starověku a středověku. Posluchač získá základní orientaci a faktografické znalosti těchto historických období s akcentem na schopnost zasadit události do dobového kontextu a porozumět důležitým historickým problematikám křesťanství těchto dějinných etap v perspektivě různorodých metodologických přístupů. Účastníci se naučí analyzovat a interpretovat určené klíčové dobové prameny, které budou nedílnou součástí obsahu kurzu, a budou schopni kriticky hodnotit sekundární literaturu.

Témata: Počátky církve, doba apoštolská a poapoštolská. Náboženská mentalita člověka helénistické doby. Gnoze. Manicheismus. Mithraismus. Židé v antickém světě. Šíření křesťanství a jeho pronásledování. Konstantinovský obrat a jeho dopad na stát a církev. Instituce papežství, hlavní postavy. Počátky mnišství. Hlavní postavy církevních Otců a jejich dílo. Synodalita v antické církvi. Vztah církve k herezím. Stěhování národů, zánik západořímské říše. Počátky evangelizace germánských kmenů a Evropy. Rozkol mezi východní a západní církví. Cyrilometodějská misie. Gregoriánská reforma, emancipace církve a vrchol papežské moci. Křížové výpravy. Církev ve středověkém českém státě. Vývoj řeholního života. Mendikantské řády. Boj papežství s císařskou mocí ve středověku. Středověký člověk, jeho svět a zbožnost. Devotio moderna. Avignonské papežství a velké papežské schizma. Církev v době lucemburské. Husitství, husitské války a vývoj české církve v 15. století. Koncily viennský, kostnický a basilejský; konciliarismus.

Církevní dějiny v raném novověku (doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.)

Cílem kurzu je poznání základních rysů dějin křesťanství v dobách raného novověku v různých projevech jejího života a se zřetelem ke specificky českému vývoji. Účastníci získají znalosti z církevních dějin, schopnost vidět vazby mezi jednotlivými problémy a obdobími a dokáží zasadit vývoj teologie do historického kontextu. Naučí se interpretovat vybrané typy historických pramenů.

Témata: Všeobecný úvod do církevních dějin raného novověku. Humanismus a renesance. Dvě reformy, jejich souběhy a střety: protest a kontinuita. Tridentský koncil a jeho význam. Doba konfesionalizace a konfrontace mezi protestantským a katolickým světem. Situace české církve v habsburské monarchii (16.-18. století). Problematika turecké expanze a její důsledky. Třicetiletá válka. Postavení církve po třicetileté válce. Baroko a barokní zbožnost. Jansenismus a galikanismus jako modelové příklady vývoje. Protireformace a katolická reforma v českých zemích. Otázka „tajných nekatolíků“ a směřování k tolerančnímu patentu. Inkvizice, proces s G. Brunem a G. Galileim. Čarodějnické procesy v Evropě a v českých zemích. Misijní činnost církve v raném novověku. Osvícenství a jeho projevy v Evropě a v církvi. Josefinismus. Zrušení jezuitského řádu a vznik nových řeholních společností v 18. a 19. století.

Církevní dějiny v 19. a 20. století (doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.)

Přehled vybraných historických událostí církevních dějin 19. a 20. století v širším dějinném kontextu s důrazem na porozumění důsledkům těchto událostí a jejich vlivu na společnost a církev nabídne předmět Církevní dějiny v 19. a 20. století. Posluchači se naučí chápat kontinuitu, složitost i relativitu historického vývoje církve těchto historických období a dospět tak ke schopnosti utvořit si samostatný úsudek k činnosti v současnosti.

Témata: Sekularizace na příkladu Francie (francouzská revoluce) a Německa. Doznívající josefinismus, konkordát, cyrilometodějská jubilea, česká katolická moderna. Pius IX a I. Vatikánský koncil. Tradice sociálních encyklik, modernismus a antimodernismus. Lateránské dohody, encykliky Pia XI. proti nacismu, fašismu a komunismu. Pius XII. a druhá světová válka. Postavení katolické církve v Československu (1918–1945). Papežství 2. pol. 20. stol. Jana XXIII. Pavel VI., Jan Pavel I., Jan Pavel II., II. Vatikánský koncil, vatikánská „Ostpolitik“, Katolická církev v Československu 1945–1989.

Filosofická etika (prof. Martin Cajthaml, Ph.D.)

Cílem předmětu je poskytnout studentům úvod do hlavních směrů a témat filosofické etiky. Studenti se seznámí s vybranými základními paradigmaty etického myšlení, jako jsou etika ctnosti, deontologická etika, utilitarismus a materiální hodnotová etika. Naučí se orientovat v klíčových etických problémech a otázkách, které tyto směry reflektují, a osvojí si základní typy etických argumentací. Důraz bude kladen na schopnost kritického hodnocení různých etických pozic a argumentů a na porozumění jejich filosofickým základům.

Témata: Vznik filosofické etiky u Sókrata (otázka po dobrém životě, péče o duši, etický intelektualismus). Další rozvíjení filosofické etiky u Platóna. Aristotelova etika (štěstí, ctnost, záměrná volba). Kantova etika (formalismus, mravní zákon, dobrá vůle, úmysl, povinnost). Utilitarismus a konsekvencialismus. Materiální etika hodnot (M. Scheler, D. von Hildebrand).

Paradoxy v logice, v životě a v spiritualitě (doc. RNDr. Reginald Adrián Slavkovský, Ph.D.)

Předmět představí paradoxy jako jevy poukazující na hranice lidské racionality. Studenti budou vedeni k pochopení souvislosti paradoxů jako historických a jazykových jevů se

situacemi v našich životech, které jsou pro nás důležité. Získají schopnost rozumět problematice paradoxů a jejím souvislostem s jazykem, logikou, racionalitou a filosofií. Porozumí významu paradoxů pro současnou filozofii a roli paradoxů v některých oblastech spirituality.

Témata: Pojem "paradox", zkušenost s paradoxy, charakteristika a metodologický přístup. Starověké paradoxy, proč jsou dodnes výzvami pro myšlení. Paradoxы související se svobodou. Paradoxы v oblasti spirituality (náboženská zkušenost, posvátno).

Metoda v systematické teologii (Josef Mikulášek, Ph.D.)

Kurz uvede studenty do terminologického i historického chápání pojmu "teologie", zejména nastíněním dějin vývoje tohoto pojmu včetně související otázky ohledně "teologických modelů". Pozornost bude soustředěna na 6 referenčních bodů, skrze které se katolická teologie, věda víry, rozvíjí: 1) Tradice, 2) Písmo svaté, 3) lidský rozum, 4) víra, 5) smysl věřících pro víru, 6) Učitelství úřad církve.

Témata: Sémantika slova teologie; původní význam slova a jeho vstup do křesťanského prostředí. Užívání termínu theologia v kontextu vnímavosti sacra doctrina (Tomáš Akvinský); kritika scholasticko-dominikánského konceptu theologia. Stručný přehled historických modelů teologie. Písmo a Tradice v teologii. Magisterium a sensus fidei v teologii. Víra a rozum v teologii: vztah mezi filosofií a teologií.

Fundamentální teologie (Josef Mikulášek, Ph.D.)

Kurz poskytne základní znalosti o přípravě a uskutečnění křesťanského Zjevení, o jeho dovršení v osobě a díle Ježíše Krista a o jeho významnosti pro osvětlení tajemství lidské existence (GS 22).

Témata: Dějiny obrany křesťanství, vyvíjející se od antické křesťanské apologetiky až po fundamentální teologii 20.-21. století. Poslání, úkoly a struktura fundamentální teologie. "Naslouchání současnému člověku": náboženská dispozice a charakteristika člověka západní společnosti posledních desetiletí. Boží zjevení – definice pojmu a jeho typologie. Boží zjevení v judaismu – starozákonní dimenze Zjevení Boha. Dovršení Božího zjevení v Ježíši Kristu – osoba Ježíše Krista, jeho dílo a velikonoční události.

Christologie (prof. ThDr. Lubomír Žák)

Předmětem studia bude osoba, život a učení Ježíše Nazaretského. Úhel pohledu nebude historicko-religionistický, ale striktně dogmatický. Na Ježíše bude pohlíženo ve světle víry jeho společenství (Církve), tedy jako na "Krista". Důraz bude kladen na literární prameny, které pomáhají lépe pochopit a správně interpretovat křesťanskou christologickou víru: Písmo svaté (Bible), církevní věroučné dokumenty a texty dogmatické christologie.

Témata: Kurz je rozdělen na systematickou, historicko-patristickou a teologicko-spirituální část a je strukturován do devíti celků.

První část se bude zabývat základními christologickými tématy z hlediska církevní nauky a dogmatické christologie, přičemž bude usilovat o zohlednění věroučných textů a teologie nejen Římsko-katolické církve, ale i Pravoslaví (Východního křesťanství) a Reformace.

Druhá část (videonahrávky: doc. Vít Hušek, Th.D.) bude věnována klíčovým historickým etapám a důležitým událostem (prvním christologickým koncilům) vývoje christologických dogmat. Rovněž představí některé významné teology první poloviny prvního tisíciletí, kteří přispěli k rozvoji christologických pojmů, termínů a kategorií.

Třetí část (videonahrávky: Mgr. Lucie Marta Cincialová, Th.D.) se zaměří na studium vztahu mezi osobou/dílem Ježíše Krista a křesťanským životem (a tedy mezi christologií a křesťanskou spiritualitou).

Trinitologie (prof. ThDr. Ľubomír Žák)

Cílem předmětu je uvedení do Trinitární teologie, které spočívá v uceleném představení katolické nauky o trojjediném Bohu. Úhel pojednání nebude filozofický, ani historicko-religionistický, ale striktně dogmatický. Na Boha-Trojici bude pohlíženo ve světle Božího zjevení se v osobě Ježíše Krista, prohloubeného a odevzdávaného vírou Kristova společenství (Církve). Důraz bude kladen na prameny, které pomáhají lépe pochopit základní termíny, pojmy, myšlenky a formulace křesťanské trojiční víry: Písmo svaté (Bible), církevní věroučné dokumenty a texty dogmatické trinitologie.

Kurz je strukturován do tří částí: systematické, historicko-patristické a teologicko-spirituální. První část (lekce č. 2–4, 6–7) nabídne úvod do předmětu trinitologie a představí stěžejní pojmy, formulace a základní témata nauky o Trojici katolické Církve, ale také její biblický původ a její zpracování u některých důležitých středověkých autorů (Richard od sv. Viktora, Tomáš Akvinský, Bonaventura a Andrej Rublěv) a u teologů 20. století (P. A. Florenskij, V. Losskij, J. Moltmann).

Druhá část (lekce č. 5) bude věnována klíčovým historickým etapám a důležitým událostem (trinitárním koncilům) vývoje trinitárních dogmat. Rovněž představí některé významné teology první poloviny prvního tisíciletí, kteří přispěli k rozvoji trinitárních pojmů, termínů a kategorií.

Třetí část (lekce č. 8) se zaměří na představení vztahu mezi trojičním tajemstvím Boha a životem křesťana (a tedy mezi trinitologií a spiritualitou).

Eklesiologie (doc. Robert Svatoň, Th.D.)

V předmětu Eklesiologie bude představena v syntetické podobě katolická nauka o církvi, jak vyplývá z učení 2. vatikánského koncilu, a to ve vazbě na svůj biblický základ, v kontinuitě s tradicí a v dynamice obnovy Božího lidu.

Témata: Úvod do eklesiologie (eklesiologie jako součást dogmatické teologie; metoda; církev a její teologická reflexe v dějinách). Původ a podstata církve (sakramentální pojetí církve; vztah církve a Krista; eklesiologie Božího lidu; pneumatologický rozměr církve).

Charakteristické vlastnosti církve a její poslání (známky církve; eschatologická a misijní povaha církve). Konkrétní podoba eklesiální communio (církvev jako společenství církví; biskupské kolegium; životní stavy v církvi, synodalita).